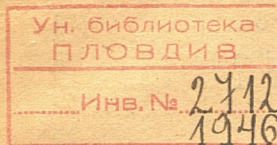

До сега сж излезли следните книжки:

	Цена лв.
1. Потрѣбни ли сж на земледѣльца знания по земледѣлие?	1'60
2. Какъ трѣбва да уреди земледѣльца стопанството си, за да бжде то доходно?	8—
3. Какъ да запазимъ влагата въ почвата? (II поправ. издание)	4'30
4. Какво трѣбва да знае земледѣльца при развъждането и отгледването на добитъка (II поправено и допълнено издание)	5—
5. Кръмното цвекло. Неговото отгледване, запазване и използуване. (II поправено и допълнено издание)	3'50
6. Как да направя добитъка си по-доходенъ? (Второ издание)	6—
7. Изборъ на пръчки за ново лозе и посаждането имъ. (II издание)	5—
8. Какъ да уреди овошната си градина? (Второ издание)	7'80
9. Какво трѣбва да знае земледѣльца, преди да почне да строи сгради въ стопанството си. (II попр. и доп. изд.)	6'50
10. Какъ се поправятъ развалени вина. (Второ издание)	4—
11. Зименъ и пролѣтенъ фий. (Второ издание)	3'50
12. Разумно развъждане, отгледване и хранене домашнигѣ птици (Трето допълнително издание)	5—
13. Какъ да си направя ново лоза (Трето издание)	5—
14. Какъ мога да добия отъ пчелинъ си по-голямъ доходъ (Второ-допълнително издание)	6—
15. Какви орждия и машини трѣбва да си набави земледѣлецътъ? (Нагласяване, употребление и запазване)	2'30
16. Какъ да основемъ въ нашето село скотовъдно дружество.	4—
17. Засаждане и отглеждане овощни дръвчета въ двора (II издание)	4—
18. Какъ да си построя ефтино, удобно и хигиенично жилище? (Съ 34 рисунки, планове и изгледи)	6—
19. Приготовление на ракии, коняци, вермути и ликьори	2'80
20. Разумно хранене на домашните животни	10—
21. Люцерната	1'80
22. Развъждане отгледване и използуване на свинята	8—
23. По-важните болести и неприятели по житните растения у насъ и борбата съ тяхъ	3'80
24. Трѣбва ли да торимъ нивитъ?	4'50
25. Какъ да се защищавамъ предъ мировия сдѣжъ безъ адвокатъ	6—

ПОПУЛЯРНА ЗЕМЛЕДѢЛСКА БИБЛИОТЕКА „СЕЛСКО СТОПАНСТВО“

Книжка 48

КРАТКО РЪКОВОДСТВО :: :: :: ПО БУБАРСТВО

отъ
Т. ШОПОВЪ
Подначалникъ при Министерството на Земледѣл. и Държ. Имоти.

(Съ 10 фигури въ текста)

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
„АГРАРИЯ“

София, ул. „Аксаковъ“ № 52

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.
1. Предговоръ	4
2. Значението на бубарството	7
3. Прѣдварителни пресмѣтания	9
4. Бубарници	12
5. Етажерки и леси	13
6. Други бубарски уреди	15
7. Почистване и дезинфекция на бубарни- цата и уредитѣ	17
8. Снабдяване съ бубено семе и запазва- нето му	18
9. Излупване на бубеното семе и вдигане на бубичкитѣ	24
10. Хранене на бубитѣ	26
11. Събиране и запазване на чернич. листъ	27
12. Възрасти и сънища на бубитѣ	30
13. Изравняване на бубитѣ	32
14. Подържане на температурата въ бубар	33
15. Провѣтряване на бубарницата	34
16. Разрѣдяване на бубитѣ	36
17. Промѣняване на постелята	38
18. Узрѣване на бубитѣ	40
19. Завиване на бубитѣ	44
20. Продажба на пашкулитѣ	45
21. Болести на бубитѣ	53
22. Неприятелѣ на бубитѣ	53
23. Сушене на пашкулитѣ	56
24. Точене на пашкулитѣ	58
25. Отгледване и рѣзитба на черницата	

ПРЕДГОВОРЪ.

Бубохраненето презъ време на вой-
нитѣ прѣтърпе, не само у насъ, а и въ
много други страни, една голѣма криза.
Пашкулитѣ не се ценѣха, понеже ко-
прината, като луксозенъ предметъ, не
се търсеше, тъй както по-рано. Следъ
настѣпване на нормалнитѣ времена,
обаче, положението се измѣни. Паш-
кулното производство наново зае своето
мѣсто като поминѣкъ у насъ. Единъ
общъ интересъ се забелѣзва въ последно
време къмъ бубохраненето.

За повишение ценитѣ на пашку-
литѣ допринесе твърде много българ-
ската земл. банка, която отъ нѣколко
години насамъ организира събирането,
изпичането, изсушаването и продажбата
на пашкулитѣ направо въ странство.
По такъвъ начинъ се избѣгва посред-
ничеството на разни търговци и ком

У, № 348

сионери, които изкуствено понижават ценитѣ на пашкулитѣ.

Самото бубохранене, макаръ и да не е трудна работа, си има своитѣ правила, които всѣки бубохранителъ трѣбва да знае. Само този, който познава добре живота и отгледването на бубитѣ, отъ излупването до завиването имъ, само той може да разчита на добъръ доходъ отъ бубохраненето. Написахъ именно за това настоящата книжка, за да послужи като ръководство на тия, които ще отхранватъ буби, както и на всички, които изучаватъ или се интересуватъ отъ живота на копринения червей.

Отъ автора.

ЗНАЧЕНИЕТО НА БУБАРСТВОТО.

Бубарството съставлява единъ страниченъ поминѣкъ на доста много семейства у насъ. Въ нѣкои села изъ Харманлийско, Свиленградско и Ортакьойско, то съставлява даже главниятъ поминѣкъ на населението. Ако обърнемъ внимание на предметитѣ, които нашата страна изнася въ странство, ще видимъ, че пашкулитѣ заематъ едно отъ първитѣ мѣста въ нашата износна търговия. Съ бубарство се занимаватъ у насъ, между другото си занятие, около 50,000 домакинства, което съставлява една 15 частъ отъ домакинствата на цѣлата страна. Производството на пашкули у насъ е достигало по рано до 2,000,000 кгр; въ последнитѣ нѣколко години производството се е движело между 1,200,000 — 1,500,000 кгр. Приблизително $\frac{3}{4}$ отъ това пашкулно производство се изнася въ странство, а останалата частъ мѣстното население, главно въ северна България, употребява за своитѣ собствени

нужди. Значението на бубарството за нашата страна е още по-голямо поради това че то намира нужните благоприятни условия: климатът, дребно земледелие и достатъчно черничевъ листъ. Като поминъкъ, то има и следните преимущества: 1) бубохраненето трае кратко време — 35—40 дни, не ангажира много време и капиталъ; 2) въ него се влага и използва женския трудъ и до голяма степенъ тоя на възрастни хора и деца; 3) бубохраненето не пречи за извършването на другите работи въ стопанството, особно презъ първите 20—25 дни, когато работата около бубитъ е твърде лека; 4) пашкулитъ сж артикулъ, който лесно се продава, паритъ се взематъ веднага и то въ моментъ, когато земледельецътъ има най-голяма нужда отъ пари за жътва, вършитба, сѣнокосъ и пр.

Историята показва, че бубарството е много старъ поминъкъ. Още 3,000 години преди Христа китайцитъ и други нѣкои източни народи сж се занимавали съ бубохраненето. Постепенно отхран-

ването на бубитъ се е разпространявало на западъ, като е проникнало въ всички страни на Европа. Множеството стари черничевы дървета, намиращи се и до днесь днешенъ изъ разни мѣста на България, показватъ, че бубохраненето и у насъ сжествува доста отъ отдавна. Неговото развитие, обаче, е било колебливо, въ зависимостъ отъ пазарните цени на пашкулитъ и появяването на разните заразителни болести по бубитъ.

Благодарение на добрите климатически условия, бубарството у насъ има бждаще. Усилията на всички трябва да бждатъ съсредоточени въ засаждане на по-голямъ брой черничевы дървета и отхранване на повече буби по правилата на бубарската наука.

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ПРЕСМѢТАНИЯ.

Преди да започнемъ да отгледваме буби, необходимо е да си направимъ смѣтка, т. е. да знаемъ какво количество буби бихме могли да отхранваме въ помѣщението, съ което разпо-

лагаме и колко черничевъ листъ и работни ръце ще ни бждатъ необходими. За правилното развитие на бубитъ, произходящи отъ една унция (30 грама) бубено семе, сж потрѣбни за бѣлата багдатска раса 70—80 кв. метра мѣсто, върху което ще отхранваме бубитъ, а обема на помѣщението не трѣбва да бжде по-малкъ отъ 100 куб. метра. Практиката е показала, че и да хранимъ повече буби, отколкото се полагатъ за даденото помѣщение, пакъ ще получимъ сжщата реколта пашкули, а понѣкога може и всичко да изгубимъ, ако по причина на гжстотата на бубитъ се появи нѣкоя заразителна болестъ. За една унция буби сж необходими 800 до 1000 кгр. черничевъ листъ, който обикновено може да се набере отъ 25—30 възрастни черничеви дървета. Бубитъ отъ жълтата раса сж малко по-дребни, затова заематъ сравнително по-малко мѣсто, разходватъ по малко черничевъ листъ, по-скоро завиватъ, но и получената реколта отъ тѣхъ е малко

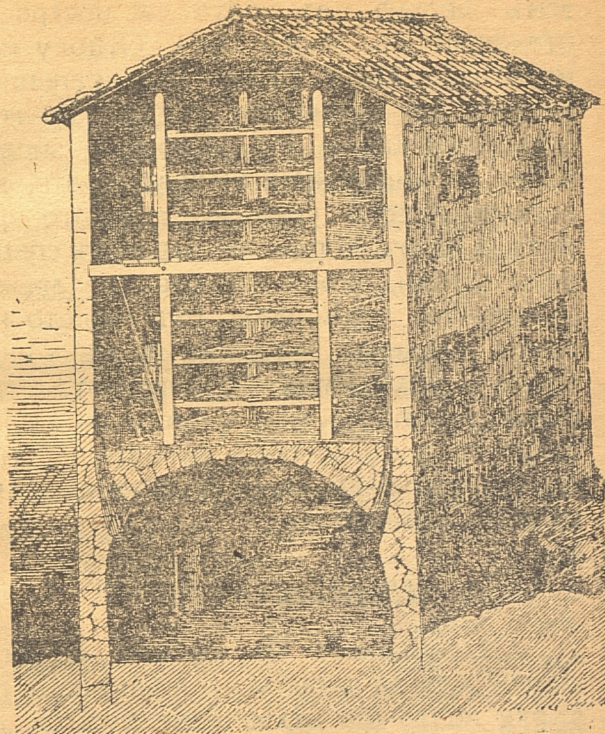
по-малка. Отъ една унция бубено семе, бѣла багдатска раса, се получаватъ 70 — 100 кгр. пашкули, а отъ жълтата раса — 60—80 кгр. За отгледването на една унция бубено семе, презъ първитъ четири възрасти, е достатъченъ само единъ работникъ, а презъ последната възраст сж потрѣбни най-малко двама души. При отхранването на повече унции, числото на работниците, особено въ последната възраст на бубитъ, се увеличава съразмѣрно. Като имаме предвидъ тѣзи норми, необходимо е, преди да започнемъ бубохраненето, всичко да ни бжде готово, защото по-късно, при усилената работа, нѣма да има време за търсене на черничевъ листъ, помѣщение, работници, материали за етажерки и пр.

БУБАРНИЦИ.

Бубарници наричаме помѣщенията, въ които се отхранватъ бубитъ. Отхранването на бубитъ може да стане съ по-голѣмъ или по-малкъ успѣхъ въ

всѣко помѣщение, въ което живѣе човѣкъ. Обаче, за едно по-рационално отгледване на бубитѣ и тамъ, кждето тѣ се отгледватъ въ по-голѣмо количество, сж необходими специални помѣщения. Условиата, на които трѣбва да отговаря една бубарница, сж следнитѣ: 1) да бжде построена по-възможностъ на мѣсто, отдалечено отъ други бубарници, за да се избѣгне пренасянето на заразителни болести; 2) да се намира на сравнително сухо, високо, запазено отъ вѣтроветѣ мѣсто; 3) да бжде близо до черничевата градина; 4) да има източно или западно изложение и 5) да е построена по начинъ, че да може да се подържа въ нея една постоянна температура и да има нужното число прозорци и специални вентилатори за провѣтриване.

Има разни видове бубарници. Фиг. 1 ни представлява една бубарница, каквито се срещатъ по селата и градоветѣ въ Франция. Горното отдѣление представлява единъ голѣмъ пра-

Фиг. 1. Бубарница.

зенъ салонъ, въ който сж построени етажерки съ много леси. Отдолу има мазе (изба), което служи за съхранение и чистене на черничевия листъ. Въ горното помѣщение сж построени зидани печки за подържане температурата, когато времето е студено, а когато времето е много топло, се отварятъ специални дупки, които свързватъ мазето съ горното помѣщение, отъ кждето навлиза хладенъ въздухъ. И въ нѣкои мѣста у насъ, кждето бубарството е по-силно застѣпено, населението си служи сжщо така съ специални голѣми помѣщения, които въ южна България се наричатъ бюджетклици.

ЕТАЖЕРКИ И ЛЕСИ.

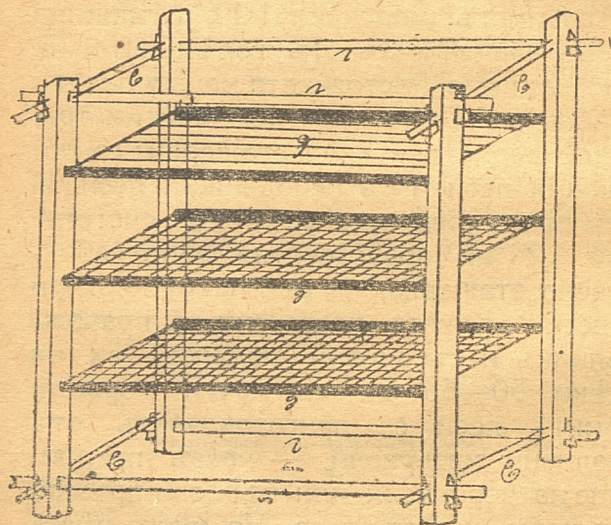
Отхранването на бубитѣ на етажерки има за целъ да увеличи площта, върху която ще отхранваме бубитѣ, да ги предпази отъ разнитѣ имъ неприятели и да помага за изпарението на из-

лишната влага въ постелята. Самата площ, върху която сж поставени бубитѣ, наричаме леси. Етажеркитѣ трѣбва да иматъ широчина 1'20, а дължина — въ зависимостъ отъ голѣмината на помѣщението. Растоянието между леситѣ трѣбва да бжде 50—60 сантиметра. Различаваме два вида етажерки: съ подвижни леси и съ неподвижни леси. И отъ двата вида има различни системи. Фиг. 2 ни представлява една обикновена етажерка, направена отъ четири отвесни дървета, поставени въ правоъгълникъ и съединени помежду си на всѣки 50—60 см. съ други дървета. Самитѣ леси се приготвяватъ отъ различни материали, — чрезъ преплитане на черничевъ или върбови пръчки, трѣстика, канапъ и пр. На много мѣста употребяватъ зебло или дъски.

ДРУГИ БУБАРСКИ УРЕДИ.

При брането на черничевия листъ сж нужни кошници, по-възможность

плитки, за да не се запарва листътъ. Необходимо сж сжщо така ножици или

Фиг. 2. Етажерка и леси, изплетени отъ тель или канапъ.

косери за рѣзане на черничевия листъ. За нарѣзване листа на дребно си слу-

жимъ съ обикновени ножици, но има за това и специални машини. Употрѣбаватъ се сжщо така замби или специални машини за надупчване на книги. Всѣка бубарница трѣбва да е снабдена съ топлотъръ, предварително провѣренъ. Въ по-големитѣ бубарници се употребяватъ още квачки за лупене на бубено семе и хигрометъръ за измѣрване влагата на въздуха.

ПОЧИСТВАНЕ И ДЕЗИНФЕКЦИЯ НА БУБАРНИЦАТА И УРЕДИТЪ.

Преди да започнемъ да отхранваме бубитѣ, необходимо е помѣщението да бжде обязательно почистено и дезинфекцирано, особено ако и презъ миналата година сж отхранвани въ сжщото помѣщение буби. За тази целъ всички стаи се измазватъ добре съ прѣсно гасена варъ, а подътъ, вратитѣ, етажеркитѣ и всички други дървени предмети се измиватъ добре съ вода, следъ което се накисватъ въ разтворъ отъ 4% синь

камъкъ или 2% сублиматъ. Платнищата, зеблото и други подобни се добре изпиратъ и изваряватъ въ вода. Следъ това, докато помѣщението е още влажно, то се затваря добре и за всѣки 100 куб. метра обемъ се изгаря по 1 кгр. сѣра. Ако, обаче, презъ миналата година бубитѣ въ сжщото помѣщение сж измрѣли отъ болестъта „Флашерия“, необходимо е цѣлото помѣщение да се дезинфекцира съ 3% сублиматовъ разтворъ или 4% формалинъ.

Дезинфекцията е необходима, понеже много отъ болеститѣ по бубитѣ сж силно заразителни и въ такива бубарници, въ които презъ миналата година сж боледували бубитѣ, голѣма е вѣроятността че и следната година ще се появи сжщата болестъ. Този малъкъ предварителенъ разходъ за почистване и дезинфекция, всѣки бубохранителъ трѣбва да направи, ако иска да не рискува въ работата си.

СНАБДЯВАНЕ СЪ БУБЕНО СЕМЕ И ЗАПАЗВАНЕТО МУ.

Отъ качеството на бубеното семе зависи най-много успѣха при бубохраненето. Ето защо, необходимо е да се снабдимъ съ най-доброкачествено бубено семе. Бубеното семе у насъ се продава въ унции отъ 30 грама или $\frac{1}{3}$ унция отъ 10 грама. То се произвежда само отъ опредѣлени лица, наречени греньори, и се контролира отъ държавата. При купуването на бубено семе трѣбва да се внимава, дали кутиитѣ сж облепени съ държавенъ бандеролъ; въ противенъ случай то се счита за контрабанда. Никога не трѣбва да се отхранва бубено семе, добито отъ самитѣ бубохранители (дамазлъкъ), защото не е прегледано подъ микроскопъ отъ лице, което познава болеститѣ на бубитѣ. Съгласно законитѣ въ страната, който отхранва бубено семе дамазлъкъ, се наказва съ глоба до 5000 лв., а бубитѣ му се унищожаватъ. У насъ ежегодно

освенъ мѣстното производство, се внася доста бубено семе и отъ странство. Мѣстното бубено семе, обаче, е за предпочитане, защото е изпитано на мѣстна почва и не е било изложено на повреда отъ продължително пжтуване.

Веднѣжъ снабдени съ бубено семе, трѣбва да се погрижимъ за неговото запазване, като го поставимъ на мѣсто студено, сухо и запазено отъ мишки. Тукъ семето трѣбва да стои, докато дойде време за излупването му. За целта може да ни послужи северна стая или сухъ зимникъ, кждето семето се окачва.

ИЗЛУПВАНЕТО НА БУБЕНОТО СЕМЕ И ВДИГАНЕ НА КУБИЧКИТЪ.

Най-добриятъ признакъ за времето, когзато трѣбва да започне излупването на бубеното семе, е развитието на черницата. Щомъ тя започне да разтваря своитѣ пжпки и се покажатъ първитѣ листца, моментътъ за излупването на

бубитѣ е дошълъ. Това се случва у насъ обикновено отъ 20 априлъ до 10 май. По-раното, както и много късното излупване на семето, не е добро. При раноизлупенитѣ буби не сме сигурни дали черничевия листъ нѣма да се повреди отъ къснитѣ пролѣтни слани, а при много късното излупване, листътъ наедрява, става твърдъ за малкитѣ бубички и, освенъ това, презъ последнитѣ възрасти на бубитѣ настпватъ горещини, отъ които може да се появи нѣкоя болестъ.

Излупването на бубеното семе е една отъ най-важнитѣ работи при бубохраненето. Отъ него зависи твърде много по-нататъшното развитие на бубитѣ. Мнозина повреждатъ бубеното семе презъ време на лупенето му, вследствие на което зародиша се убива и такава семе не може вече да се излупи.

Излупването може да стане по естественъ и изкуственъ начинъ. Естествения начинъ е, когато се чака се-

мето само да се излупи отъ действието на външната топлина. Този начинъ не е за препоръчване, защото обикновено бубеното семе се излупва твърде късно, въ зависимостъ отъ мѣстото, където то е поставено. Ето защо, обикновено се практикува изкуственото излупване, което става по два главни начина: въ стая и въ квачка.

При излупването въ стая, което се практикува най-често, се избира малка южна стая, която може да се затоплюва. Тази стая трѣбва да е предварително добре почистена, дезинфекцирана и снабдена съ маса, печка, термометъръ, тънки пердета на прозорцитѣ и една етажерка за поставяне на новоизлупенитѣ бубички. Щомъ момента за излупването е дошълъ, кутията съ бубеното семе се отваря, семето се изважда и се поставя върху книги съ подвити краища, поставени на масата. Следъ това започва затоплюването на стаята, което трѣбва да става постепенно съ

единъ градусъ въ денонощието. Ако стаята има температура 15°C, то на втория день топлината се повишава на 16°, на третия 17° и пр., до като достигне 25° C., при която температура трѣбва да стане излупването. Семето трѣбва да бжде разстлано на много тънакъ пластъ, като отъ време на време се разбърква, за да могатъ всички семена еднакво да се затоплятъ и свободно да дишатъ. Добре е да си служимъ съ зидани печки, защото тѣ подържатъ равномерна температура. Ако бубеното семе е държано по-рано на студено, лупенето продължава обикновено 8-10 дни, а ако е било на топло или на промѣнчива температура, излупването става по-скоро. Наближаването момента на излупването се познава по измѣнението цвѣта на семето отъ тъмно сивъ на пепелявъ, а, ако го разгледаме по-внимателно, ще забелѣжимъ въ всѣко яйце едно малко черно петно. Излизането на бубичкитѣ става обик-

новено сутринъ отъ 4—10 часа. Излупенитѣ бубички се вдигатъ всѣки день, като се поставятъ на отдѣлно мѣсто, защото тѣ представляватъ буби отъ еднаква възраст. Новоизлупенитѣ бубички сж свързани съ черупката си посредствомъ едно малко копринено влакно. Затова, за да можемъ да вдигнемъ само бубичкитѣ, а черупкитѣ и прилепенитѣ къмъ тѣхъ неизлупени семена да останатъ отъ долу, си служимъ съ тюль или ситно надупчена книга, които се поставятъ върху самото бубено семе. Отгоре надъ тѣхъ се поставятъ цѣли черничевы листа, чиято миризма щомъ подушатъ бубичкитѣ, преминаватъ презъ дупкитѣ на тюла, за да се покачатъ на листа, а черупкитѣ и другитѣ семена оставатъ отъ долу. Покрититѣ съ бубички черничевы листа се вдигатъ и поставятъ на етажерката.

За излупването на бубеното семе се употребяватъ и така нареченитѣ *квачки*. Има разни системи квачки. Най-

обикновенитѣ отъ тѣхъ сж направени като едно обикновено тенекиено сандъче съ двойни стени. Едната отъ стенитъ се отваря и на нея има стъкло съ приспособление да се поставя отъ вътре термометъръ. Презъ специаленъ отворъ, намиращъ се на горната стена, се налива вода между двойнитѣ стени, която вода може да изтече презъ канелка, намираща се на долната стена. На горната, както и на долната стени, на срещуположно мѣсто, се намиратъ малки отвори за провѣтриване. Въ вътрешността се поставя малка етажерка, върху която се разтила бубеното семе на тънъкъ пластъ. Затоплюването става съ помощта на една лампа, която се поставя подъ квачката, приспособена да се отдалечава и приближава, споредъ нуждата. Регулирането на температурата става съ приближаването или отдалечаването на лампата, както и чрезъ усилване или отслабване на пламъка ѝ. Такива квачки се намиратъ

често пжти при държавнитѣ подвижни земледѣлски катедри или при агрономствата, отъ кждето желающитѣ бубохранители могатъ да ги взематъ за временно ползуване.

Излупването въ пазва, подъ кокошка квачка, въ пепелъ и пр., никога не трѣбва да се практикува.

ХРАНЕНЕ НА БУБИТѢ.

Единствената храна на бубитѣ е черничевиятъ листъ. Правени сж опити съ отхранване на буби съ листа отъ други нѣкои растения, които тѣ ядатъ, но резултатитѣ не сж били сполучливи. За да имаме успѣхъ, на бубитѣ трѣбва да се дава достатъчно количество и доброкачественъ черничевъ листъ. За малкитѣ бубички листътъ трѣбва да се нарѣзва на дребно, за да могатъ тѣ по-лесно да го изяждатъ. Съ нарѣзанъ листъ се хранятъ бубитѣ презъ първитѣ три възрасти, следъ което могатъ да имъ се даватъ цѣли

листа, а въ последната възраст — цѣли клонки. За правилното развитие на бубитѣ е необходимо въ първата, втората и третата възрасти да се хранятъ четири пжти дневно, презъ четвъртата възраст — петъ пжти, и презъ петата — непрекъснато, — т. е. щомъ бубитѣ сж изяли дадената имъ храна, да имъ се дава нова. Черничевиятъ листъ трѣбва да се разпредѣля равномерно натънъкъ пластъ върху бубитѣ. Много дебелъ пластъ черничевъ листъ не трѣбва да се поставя, понеже бубитѣ го смачкватъ, следъ което отказватъ да го ядатъ, а отъ друга страна въ скоро време се образува дебела постеля, която отдѣля твърде много изпарения. Следъ събуждането отъ сънь, а сжщо така и преди заспиването, бубитѣ трѣбва да се хранятъ по малко, защото тѣ прекарватъ едно неразположение, презъ време на което употребяватъ по-малко храна. Не трѣбва да се бърза съ първото хранене на бубитѣ следъ събуж-

дането имъ, за да се даде възможностъ на всички буби да се събудятъ и едновременно да започнатъ да ядатъ.

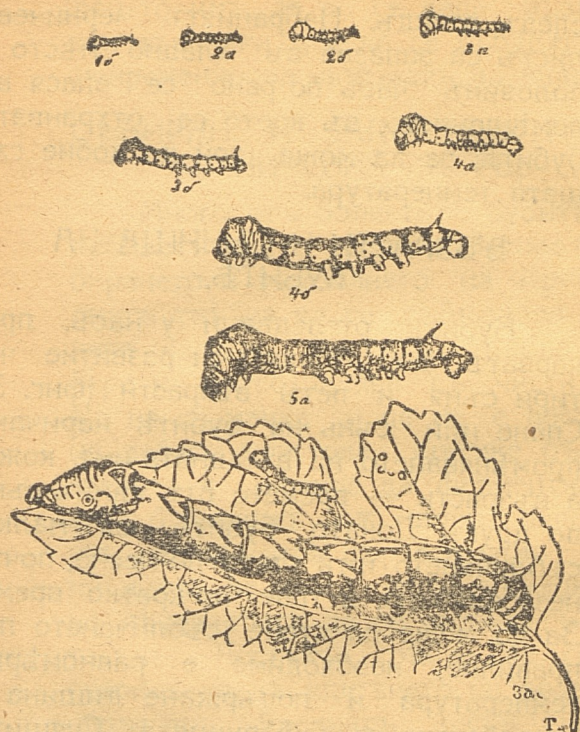
СЪБИРАНЕ И ЗАПАЗВАНЕ НА ЧЕРНИЧЕВИЯ ЛИСТЪ.

Много отъ болеститѣ бубитѣ придобиватъ чрезъ храната. Затова при събирането и запазването на черничевия листъ трѣбва да се съблюдава нуждната чистота. Листътъ трѣбва да се бере и приготвява съ чисти ръце. Да не се мачка и да не е поставенъ на дебели пластове, понеже бързо се запазва и започва да ферментира. До като бубичкитѣ сж малки, бератъ се отъ черничевитѣ дървета само отделни листа, за да се даде възможностъ на лѣтораститѣ да се развиватъ по-нататъкъ. Листътъ трѣбва да се бере сутринъ следъ вдигането на росата или надвечеръ. Росниятъ листъ, както и твърде прашниятъ, трѣбва да се избѣгва. Най-чистъ е черничевия листъ

следъ дъждъ. Набраниятъ черничевъ листъ са запазва въ хладно мѣсто и половинъ часъ по-рано се внася въ помѣщението, въ което се отхранватъ бубитѣ, за да може той да добие сжщата температура.

ВЪЗРАСТИ И СЪНИЩА НА БУБИТѣ.

Бубитѣ, отгледвани у насъ, прекрватъ до пълното си развитие четири съня и петъ възрасти (фиг. 3). Спане или сънь на бубитѣ наричаме промѣняването на външната имъ кожа, а възраст — времето отъ единъ сънь до другъ. Докато бубитѣ сж малки, събличането имъ става по-лесно, почти незабелѣзано, и трае по-кратко време. За да може да стане събличането по-правилно, необходимо е равномерна температура и подържане тишина и спокойствие въ бубарницата. Спящитѣ буби се познаватъ по това, че тѣ спиратъ да ядатъ, кожата имъ е изопна-

Фигура 3. Буби отъ различни възрасти и сѣнища.

та, издигатъ главитѣ си нагоре и на-
сноваватъ нишки по постелята. Буби,
отхранвани по единъ правилень начинъ,
завиватъ за 32—35 дни, което време
се разпредѣля както следва:

I	възраст трае 5 дни,	I	сѣнь — 1 день
II	" " 4 "	II	" — 1 "
III	" " 5 "	III	" — 1½ "
IV	" " 6 "	IV	" — 2 "
V	" " 8—10 "		

Животътъ на бубата може да про-
дължи до 40—50 и повече дни, ако
не се храни редовно и ако се държи на
студено. Такова продължаване на раз-
витието е вредно, понеже отслабва орга-
низма и го предразполага къмъ забо-
лѣване. Ако температурата се повиши
повече отколкото трѣбва и храненето
се засили, бубитѣ могатъ да завиятъ
и за 28—30 дни, което сжщо така не
е за препорѣчване, защото бубитѣ за-
виватъ слабъ и съ малтъкъ процентъ
коприна пашкулъ. Независимо отъ то-
ва, вследствие високата температура

се създаватъ благоприятни условия за развитие на разнитѣ болести.

ИЗРАВНЯВАНЕ НА БУБИТѢ.

Колкото и старателно да е станало излупването на бубеното семе, то не може да се излупи всичкото въ единъ день, а продължава обикновено 3—4 дни. Щомъ като имаме буби отъ 3—4 голѣмини, затруднява се твърде много по-нататъшното имъ хранене. Ако излупенитѣ следъ четвъртия или петия день буби сж малко, по-добре е да се не отхранватъ, а да се изхвърлятъ, защото между тѣхъ най-често се появява заболяване отъ разни болести. Необходимо е полученитѣ 3, 4 или 5 различни възрасти буби да се изравнятъ въ 2 или най-много 3 възрасти. Това изравняване става съ помощта на топлината и храненето и то по следния начинъ: по-малкитѣ буби се поставятъ на най-горната леса отъ етажерката, а по-големитѣ — на най-долната леса. Следъ

това започваме да хранимъ по-усилено малкитѣ буби, а по-слабо голѣмитѣ. По-неже горе винаги е по-топло и вследствие на усиленото хранене на по-малкитѣ буби, тѣ се развиватъ по-бърже и въ продължение на нѣколко дни застигатъ по-голѣмитѣ. Докато не се изравнятъ добре бубитѣ, тѣ не трѣбва да се смѣсватъ, защото отгледването на размѣсени по възраст буби е придружено съ много голѣми неудобства при храненето, промѣняване на постелята, спането, поставянето на хреста, обиране на пашкулитѣ и пр. Изравняване на бубитѣ чрезъ гладуване на по-голѣмитѣ, не трѣбва да става, защото глада ги изтощава и, вмѣсто полза, ще нанесемъ вреда.

При изравняване на бубитѣ не трѣбва да се отива до крайностъ, т. е. не трѣбва да се стремимъ да образуваме само една възраст, особно когато отгледваме повече буби, защото тогава не

ще можемъ правилно да разпредѣлимъ работата си.

ПОДЪРЖАНЕ НА ТЕМПЕРАТУРАТА ВЪ БУБАРНИЦАТА.

Топлината има голѣмо влияние върху развитието на бубитѣ. Буби, отхранвани при температура, която се е движела между 18 до 25° С., завиватъ на 32 до 35-ия день, когато, ако температурата е по-ниска, храненето може да продължи до 50 и повече дни. Температурата, при която трѣбва да се отгледватъ бубитѣ въ разнитѣ възрасти, не е еднаква. Прието е, че температурата трѣбва да е:

Презъ врѣме на I-та	възрастъ	24—25° С.
„ „ „ II-та	„	23—24° „
„ „ „ III-та	„	22—23° „
„ „ „ IV-та	„	20—22° „
„ „ „ V-та	„	18—22° „

Твърде важно е да следимъ щото температурата да не падне по-долу отъ

17°, понеже тогава бубитѣ преставатъ да ядатъ и ще трѣбва да загрѣваме помѣщението. При по-висока отъ 25° С топлина трѣбва обратното — да провѣтряваме, за да се понижи температурата.

ПРОВѢТРЯВАНЕ НА БУБАРНИЦАТА.

Съ провѣтряването гонимъ две цели: 1) да се освободимъ отъ влагата и 2) да се пречисти въздуха. Въздухътъ въ бубарницата се изнечиства и овлажнява, понежа чрезъ дишането си бубитѣ отдѣлятъ много влага и въглеливъ двуокисъ; постелята, отъ друга страна, сжщо така изпарява доста влага. Докато бубитѣ сж малки — I и II възрастъ, провѣтряване почти не се практикува, понеже за тѣхъ тогава има достатъчно въздухъ въ стаята, но по-късно трѣбва отъ време на време да се отварятъ прозорцитѣ и вратитѣ, като се избѣгва течението на въздуха. Колко пжти да провѣтряваме на день, зависи отъ обема на помѣщението и възрастъта на бубитѣ.

Добре е, ако бубарницата е снабдена със вентилатори, за да може, особено презъ последнитѣ възрасти, да става едно непрекъснато провѣтряване. Презъ продължително дъждовно време, влагата можемъ да отстранимъ чрезъ поставяне на негасена варъ въ помѣщението.

Въ бубарницата трѣбва да се поддържа и необходимата чистота, като се почиства и мете редовно.

РАЗРѢДЯВАНЕ НА БУБИТѢ.

Бубитѣ растатъ много бързо, вследствие на което скоро се сгъстяватъ, започватъ да си пречатъ при движението, хранението, дишането и се създаватъ добри условия за разнитѣ болести. Поради това, необходимо е бубитѣ да се разрѣдвяватъ отъ време на време. Това се извършва, като се поставятъ върху изгладнѣлитѣ и на гъсто буби цѣли листа или клонки, които, следъ като се покрятъ съ буби, се вдигатъ и поставятъ на ново мѣсто. Бубитѣ не трѣбва

да се оставятъ и съвършено рѣдко, защото тогава не ще могатъ да използватъ дадения имъ листъ, нито можемъ да разполагаме, особено при сегашната липса на жилища, съ много мѣсто. Намѣрено е, че за една унция бубено семе, презъ разнитѣ възрасти, е нужно мѣсто, както слѣдва:

Въ I-вия день следъ излупването е достатъчно $\frac{1}{2}$ кв. метъръ мѣсто.

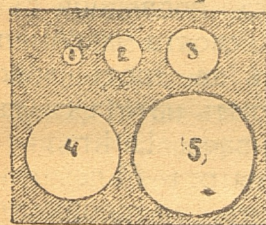
Въ края на I-та	възр. е нужно	1 кв. м.
„ „ „ II-та	„ „ „	3 „ „
„ „ „ III-та	„ „ „	9 „ „
„ „ „ IV-та	„ „ „	28—30 „ „
„ „ „ V-та	„ „ „	75—80 „ „

Ако на бубитѣ не дадемъ нужното мѣсто, тѣ нѣма да ни дадатъ достатъчно пашкули. При отхранването на бубитѣ съ цѣли клонки, показанитѣ по-горе пространства могатъ да бждатъ и по-малки.

ПРОМѢНЯВАНЕ НА ПОСТЕЛЯТА.

Бубитѣ не изяждатъ всичката храна, която имъ се дава. Часть отъ листата съ дръжките, жилките и плода на черницата оставатъ въ форма на постеля. Тази изостанала храна въ скоро време загнива и изнечиства въздуха, затова постелята трѣбва отъ време на време да се промѣня. Това се извършва, като бубитѣ се премѣстватъ на нова леса, а постелята, заедно съ всички нечистотии, се изхвърля. Вземането на бубитѣ отъ постелята се извършва съ надупчени книги. Надупчването на книгите става съ помощта на зѣмби отъ различна голѣмина, въ зависимост отъ възрастта на бубитѣ (фиг. 4) или съ специални машини. За да се вдигнатъ по-лесно бубитѣ, избира се време, когато тѣ сж гладни; надупчената книга се поставя върху имъ и отгоре се туря черничевъ листъ. Въ скоро време бубитѣ преминаватъ презъ дупките и се покачватъ на листа. Книгите се вдигатъ внима-

телно и се слагатъ на праздната леса. За да не се кжсатъ книгите, тѣ трѣбва да бждатъ доста здрави. Изостаналитѣ тукъ-таме по постелята буби се съби-

Фиг. 4. Надупчена книга съ дупки за разнитѣ възрасти на бубитѣ и зѣмби.

ратъ и се поставятъ при другитѣ. Презъ първата възраст на бубитѣ постелята не се промѣня; за прѣвъ пѣтъ това става следъ втория сънь, втори пѣтъ — следъ третия сънь и презъ петата възраст два пѣти. Съ промѣненіето на постелята става обикновено и разрѣдяване на бубитѣ.

Понеже вдигането на бубитѣ съ надупчени книги е свързано съ доста разности и трудъ, то често пѣти вмѣсто книги се поставятъ върху бубитѣ цѣли листа или клони, които, следъ като се

покрыятъ съ буби, се вдигатъ съ чисти ржце или съ щипки и се поставятъ на новата леса.

УЗРЪВАНЕ НА БУБИТЪ.

8—10 дни следъ последния сънь, бубитъ достигатъ до своята максимална голѣмина, преставатъ да ядатъ, започватъ да скитатъ насемъ-нататъкъ, търсейки мѣсто за завиване. Цвѣтътъ на телото имъ се измѣня отъ бѣлозеленикавъ на по-прозраченъ, вътрешността имъ се изпълва отъ коприненитѣ жлези, които нарастватъ твърде много за смѣтка на стомаха, и бубата изпуска една капка течностъ, която представлява единственото течено извержение презъ живота ѝ. Такива буби се казватъ „зрѣли“, — готови за завиване.

ХРАСТЪ И ПОСТАВЯНЕТО МУ.

Щомъ бубитъ сж готови за завиване и забелѣжимъ тукъ-таме нѣкои отъ тѣхъ да изпускатъ коприна, трѣбва да

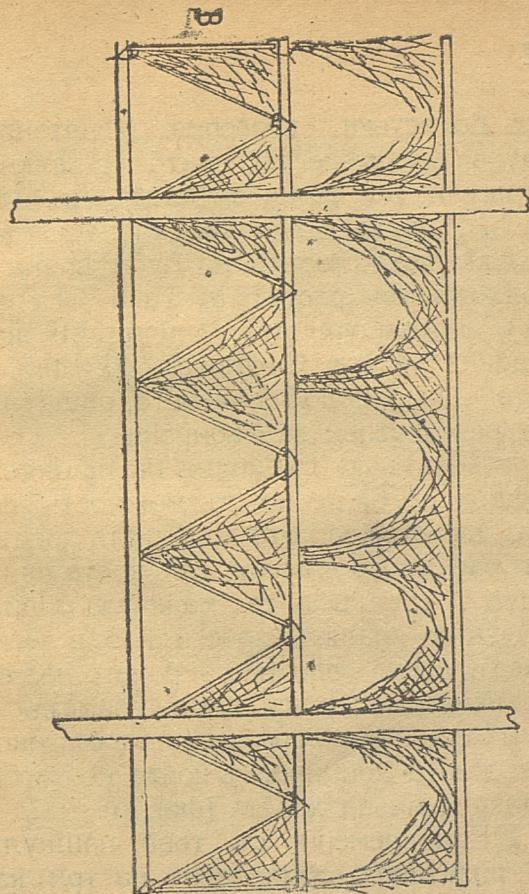
вземемъ мѣрки за поставяне на храста. Ако не сложимъ такъвъ, голѣма частъ отъ бубитъ не ще могатъ да завиятъ пашкулъ или ще свиятъ слабъ пашкулъ, защото не намиратъ подходяще мѣсто и изразхдоватъ коприната си напразно.

Храстътъ трѣбва да отговаря на слѣднитѣ условия: 1. Да бжде съвършено сухъ; 2. Да има удобни мѣста за завиване на пашкули и 3. Съ своята миризма да привлича бубитъ, понеже тѣ не се качватъ на всѣкакви треви. За целта могатъ да ни послужатъ: градинската метла, синапа, рапицата, а отъ дърветата: джбова шума, габеръ, брѣстъ и др. Кждѣто липсватъ тѣзи растения, може да се постави и обикновена едра слама. При джбовата шума пашкулитъ, завити вътрѣ въ самитѣ листа, лесно се губятъ; затова джбовата шума трѣбва внимателно да се преглежда. Необходимо е храстътъ да се набѣре десетина дни порано, за да може да изсъхне и се приготви докато дойде момента на завива-

нето. Храстът се свързва на отделни китки и се поставя върху леситъ на редове въ форма на сводъ или полегато (фиг. 5).

ЗАВИВАНЕ НА БУБИТЪ.

Ако бубитъ сж добре отгледани и еднакви по възраст, покачването имъ на храста става въ продължение на 24 часа. Презъ време на завиването температурата трѣбва да бжде малко по-висока — 23—24 градуса, да се избѣгва шумъ, чукане и пр., които пречатъ за правилното завиване на бубитъ. Понеже презъ това време бубитъ изпусчатъ твърде много изпарения, то помѣщението трѣбва да се провѣтрява по-често. Колкото и да сж еднакви бубитъ, то пакъ на втория — третия день нѣкой изоставатъ по постелята. Тѣ трѣбва да се прибератъ и занесатъ на друго мѣсто, където да се хранятъ и да завиятъ отделно. Между тѣзи лениви буби се намиратъ твърде много пибринени и заболѣли

Фиг. 5. Храстъ, поставенъ въ етажеркитъ на бубитъ

отъ болестѣта грасерия (жълтеница). Затова добръ е тѣ, както и тѣхнитѣ пашкули, да се не смѣсватъ съ другитѣ. Завиването на двойни пашкули се дължи на гжстотата на бубитѣ, на неподходящия растъ, а така сжщо и на индивидуалнитѣ (личнитѣ) качества на расата. Следъ 10—12 дни отъ като е започнало завиването, пашкулитѣ сж вече готови за събиране.

Деньтъ за събиране на пашкулитѣ трѣбва да бжде по възможность сухъ и слънчевъ, защото коприната поглъща твърде много влагата, отъ което пашкулитѣ омекватъ и се мачкатъ. Най-напредъ се свалятъ храститѣ отъ леситѣ, следъ което започва обирането на самитѣ пашкули. Други лица взиматъ сжщитѣ пашкули и ги очистватъ отъ околорѣстната коприна, съ която тѣ сж били прикрепени за храста (фиг. 6).

Едновременно съ това, пашкулитѣ се раздѣлятъ обикновено на три качества: на една страна доброкачествени,

Фиг. 6. Чистене на пашкулитѣ следъ обирането имъ отъ храста.

на друга изцапани и меки и на трета— двойни.

Събирането на пашкулитѣ по-рано отъ десетия день не трѣбва да става, понеже не сж достатѣчно закоравѣли и бубитѣ не сж се преобърнали напълно въ какавиди; такива пашкули се лесно мачкатъ и цапатъ, вследствие на което търговцитѣ не ги купуватъ. Небива сжщо така пашкулитѣ да се държатъ на храсга повече отъ 14 дни, защото губятъ отъ теглото си и е възможно да се появи тукъ-таме изхвъркване на пеперудитѣ.

ПРОДАЖБА НА ПАШКУЛИТѢ

Продаването на пашкулитѣ у насъ става на специални пашкулни тържища, които се уреждатъ въ по-важнитѣ бубарски центрове. Целта на тѣзи тържища е продажбата на пашкулитѣ да става само на опредѣлено мѣсто, прѣдъ официалнитѣ власти, за да не се маматъ бубохранителитѣ,

както по отношение на цената, така и по отношение на теглото на пашкулитѣ. Последнитѣ се теглятъ на предварително провѣренъ общински кантаръ и се продаватъ чрезъ наддаване. Въ мѣста, където бубохраненето е по-слабо застѣпено, такива тържища не сжществуватъ, но бубохранителитѣ трѣбва да искатъ пашкулитѣ имъ да се притеглятъ на общински кантаръ и се закупятъ по цени, каквито тѣ иматъ на голѣмитѣ пашкулни тържища.

Тамъ, където българската земеделска банка събира пашкулитѣ за обща продажба, най-добръ е бубохранителитѣ да предаватъ на нея пашкулитѣ си, понеже тя ги заплаща по най-добри цени.

БОЛЕСТИ НА БУБИТѢ.

Бубитѣ сж беззащитни насѣкоми, затова се нападатъ отъ много и твърде опасни болести. Тѣзи болести сж много опасни, защото се явяватъ най-често въ

последната възраст на бубитѣ, когато тѣ наскоро ще завиватъ и всички разходи по тѣхното отглеждане сж вече извършени. Щомъ познаваме, обаче, сжщността на тия болести и вземемъ своевременно мѣрки противъ тѣхъ, то опасността отъ тѣхъ може да се намали до минимумъ и дори съвършено да изчезне.

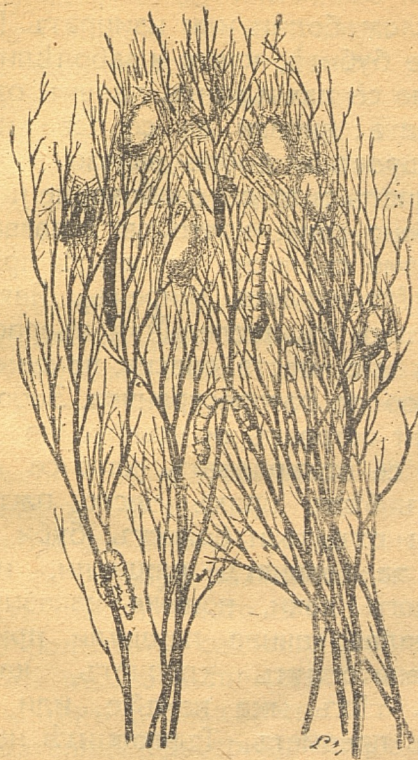
По-важнитѣ болести по бубитѣ сж: пебрина, флашерия, мускардина и жълтеница (грасерия). *Nozema bombycis*

1. **Пебрина.** Външнитѣ признаци на тази болестъ сж, че бубитѣ оставатъ малки, събличатъ се неправилно, по краката имъ и отъ страни се забелѣзватъ черни точки, а рогчето имъ почернява. Ако болестъта се появи още презъ първитѣ възрасти, бубитѣ умиратъ, а ако се появи въ края на бубохраненето, тѣ могатъ да завиятъ пашкули, които обикновено сж слаби, а какавидата е силно заражена отъ пебрина. Тази болестъ е заразителна и наследствена. За пред-

пазване отъ нея необходимо е да се снабдимъ съ доброкачествено семе и да пазимъ бубитѣ си отъ външна зараза. Причинява се отъ единъ малъкъ елипсовиденъ, невидимъ съ просто око микроорганизъмъ, който се пренася отъ пеперудитѣ въ семето и отъ семето въ бубитѣ. Болестъта пебрина е била причина за пропадането на бубарството преди 60—70 години въ странство, а сжщо така и у насъ. Презъ 1865 година Л. Пастьоръ откри причинителя на тази болестъ и показа начинъ за добиване на здразо бубено семе, съ която си заслуга той съ право се счита за спасителъ на бубарството въ Франция и въ цѣлия свѣтъ. Най-главното средство за предпазване отъ тази болестъ е снабдяването съ бубено семе, добито по пастьоровата целюлярна система, снабдено съ държавенъ бандеролъ. *Streptococcus*

2. **Флашерия** (чума, байганлъкъ). *bombis*
Болестъта флашерия е по-опасна отъ първата, понеже съ нея по-мжчно мо-

жемъ да се боримъ. Появява се презъ последната възраст на бубитѣ и въ време на покачването имъ на храста. Заразенитѣ буби преставатъ да ядатъ, размекватъ се и по-късно се разлагатъ, като овисватъ по клонкитѣ или храста, почерняватъ и издаватъ една неприятна миризма (фиг. 7). Причинителятъ на тази болестъ е сжщо така известенъ, но противъ него нѣмаме такива положителни средства, както противъ пибрината. Появява се най-често въ твърдѣ топли и влажни години. Топлитѣ южни вѣтрове сж много благоприятни за нейното развитие. За да се предпазимъ отъ тази болестъ, трѣбва редовно да провѣтряваме бубарницата, топлината да не надминава 25°C ., да не даваме на бубитѣ мокъръ и прѣсенъ листъ и да отхранваме винаги доброкачествено бубено семе. Освенъ това, за предпазване отъ тази болестъ, както и отъ другитѣ заразителни болести, трѣбва да не се посещаватъ чужди бубарници, въ които

Фиг. 7. Буби, заболѣли отъ флашерия и увиснали по храста.

бубитѣ сж болни или измиратѣ. Постелята на бубитѣ, както и заболѣлитѣ такива, да се изхвърлят далечъ отъ бубарницата; винаги да се дава на бубитѣ здравъ и добре запазенъ черничевъ листъ и да се снабдяваме навреме съ бубено семе, което да запазваме и излупваме съгласно указанитѣ правила.

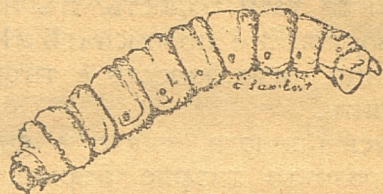
Bubynis 3. **Мускардина** (киречъ). Явява се сжщо така въ последнитѣ възрасти на бубитѣ и е доста опасна, понеже много бързо се разпространява. Заболѣлитѣ буби оставатъ по дъното на постелята и се втвърдяватъ, като се покриватъ съ бѣлъ прахъ. Често пжти заболѣли отъ тази болестъ буби успѣватъ да завиятъ пашкули, но тѣ сж много леки, понеже какавидата е изсъхнала. Такива пашкули при раздвижването имъ хлопчатъ, като чели въ тѣхъ има камъче или другъ твърдъ предметъ. Търговцитѣ на пашкули често пжти, предпочитатъ такива пашкули, понеже тѣ сж твърде леки. Бо-

лестъта мускардина се причинява отъ една малка гжбичка, която прониква въ тѣлото на насѣкомото и тамъ се развива твърде бързо. Влажнитѣ мѣста и дъждовнитѣ години сж твърде благоприятни за тази болестъ. Въ нѣкои села, разположени по нискитѣ мѣста край р. Марица, тази болестъ е твърде много развита.

Мускардината, както и флашерията, се развива твърде бърже. Затова, щомъ забелѣжимъ нѣкоя заболѣла буба, добре е, ако можемъ да изолираме на чисто мѣсто незаразенитѣ буби, да се повиши температурата до 25°C и да се хранятъ по-усилено, за да могатъ по-скоро да завиятъ и по таквъ начинъ да се превари развитието на болестъта. Въ помѣщението, въ което се е появила болестъта, се напушва малко сѣра, въ такова количество, колкото може човѣкъ да издържа.

4. **Жълтеница** (грасерия). Тяне е толкова опасна болестъ. Среща се въ по-малкъ или по-голямъ размѣръ въ всѣка

бубарница. Бубитѣ, заболѣли отъ жълтеница, ставатъ по-дебели отъ другитѣ, по-неподвижни, кожата имъ се изопва и при движението си изпускатъ една бѣла течность (фиг. 8). Болнитѣ

Фиг. 8. Буба, заболѣла отъ жълтеница (грасерия).

буби продължаватъ да се хранятъ, като умиранията се явяватъ поединично, а не въ голѣмъ размѣръ, както при болеститѣ, за които споменахме по горе. Болестъта жълтеница не е заразителна. Причинява се отъ храненето на бубитѣ съ младъ, твърде соченъ листъ, отъ простуда, отъ мокъръ листъ и пр. За предпазване отъ тази болестъ трѣбва да се отстраняватъ причинитѣ на саболяването.

НЕПРИЯТЕЛИ НА БУБИТѢ.

Бубитѣ, като беззащитни насѣкоми иматъ твърде много неприятели. Тѣ се нападатъ отъ мравкитѣ, мишкитѣ, птицитѣ, змиитѣ, жабитѣ и пр. Тѣзи неприятели трѣбва да се иматъ винаги предвидъ, за да се взематъ противъ тѣхъ съответнитѣ мѣрки. Особено мишкитѣ сж въ сѣстояние да нанесатъ твърде голѣми пакости, както на бубитѣ, най-вече когато сж малки, така сжщо и на бубеното семе. Последното да се окачва по начинъ, щото да не може да се достига отъ мишкитѣ, които въ едно кратко време могатъ да унищожатъ цѣла унѣия бубено семе.

СУЩЕНЕ НА ПАШКУЛИТѢ.

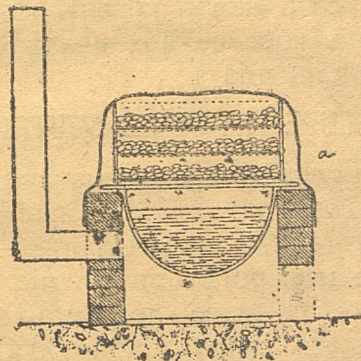
Ако желаемъ да запазимъ пашкулитѣ за по-дълго време, необходимо е да се умъртви какавидата, тѣй като 18—20 дни следъ завиването, тя се пресбръща на пеперуда, следъ което

проби́ва пашкула и изхвъ́рка. Проби́тият пашкулъ се обезценява, понеже той не може да се точи.

Пашкулътъ се състои отъ две части: свилена обвивка и какавида. Свилената обвивка отъ своя страна се състои отъ два вида коприна: отмотаема и неотмотаема. Последната се намира по повърхността на самия пашкулъ, а сжщо така и въ най-вжтрешния пластъ; тя сжщо така неможе да се точи, а се изприда. Дължината на копринената жица зависи отъ расата на бубитъ; тя се движи между 500—1300 метра, отъ които само една частъ може да се отмотава.

Умъртвяването на какавидитъ може да се извърши съ пара, съ топълъ въздухъ, на слънце и съ разни отровни газове. Умъртвяването на какавидитъ съ пара е най-много разпространено. То се извършва въ специални печки или фурни, каквито се срещатъ доста много у насъ. Състоятъ се отъ ед-

но огнище, върху което има поставенъ плитъкъ казанъ съ вода. Надъ последния сж поставени 4—5 реда дървени или телени ръшетки. Самата печка се затваря плътно за да не излиза парата. Пашкулитъ се поставятъ въ ръшечитъ на пластъ не по-дебелъ отъ 10-12

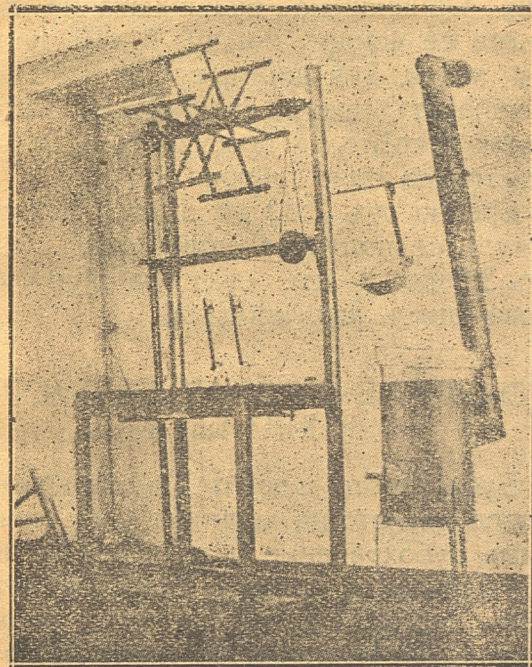
Фиг. 9. Казанъ за умъртвяване на какавидитъ съ пара. см. Започва се загръването и, вследствие на образувалата се пара въ продължение на 15—20 минути какавидитъ се умъртвяватъ. Следъ изваждане-

то имъ, тѣ се държатъ въ рѣшеткитѣ 5—10 минути, понеже сж твърде много умекнали, следъ което се разтилатъ на тънъкъ пластъ за изсушаване.

Единъ по простъ начинъ за умъртвяване какавидитѣ ни представлява фиг. 9, кждето пашкулитѣ се поставятъ въ сита надъ казанъ съ врѣла вода и отъ горе се покриватъ съ черга или чистъ платъ.

ТОЧЕНЕ НА ПАШКУЛИТѢ.

Пашкулитѣ, предназначени за точене, се сортиратъ, като всички двойни меки и изцапани се отстраняватъ. Точенето се извършва съ специални долапи (фиг. 10), като предварително се поставятъ въ топла, (около 80°C) вода, за да се размекнатъ. Съ помощта на една малка метла пашкулитѣ се бъркатъ, за да се изчисти дребътъ и се заловятъ истинскитѣ краища на пашкулитѣ. Въ зависимостъ отъ дебелината на конеца, които желаемъ да полу-

Фиг. 10. Долапъ за размотавање на пашкулитѣ (Вратчанска система)

чимъ, взематъ се и различно число жици. Обикновено дебелината на коприната се движи между 5—10 пашкулни жици. Тия жици, събрани въ една, минаватъ презъ специаленъ механизъмъ, където се пресукватъ и се намотаватъ на едно широко колело.

Средно отъ 2·80 до 3 кгр. сурови пашкули се получава единъ кгр. сухи, а отъ 3·5 до 4 кгр. сухи пашкули се добива единъ кгр. коприна.

ОТГЛЕДВАНЕ И РЪЗИТБА НА ЧЕРНИЦАТА.

Бубарството е нераздѣлно свързано съ отгледването на черницата. Не може да има бубохранение безъ черници, понеже бубитъ се хранятъ само съ черничевъ листъ. Правени сж опити за отхранване на бубитъ и съ листа на други нѣкои дървета, които у насъ почти не се срещатъ, но резултатитъ не сж били задоволителни.

Черницата не е твърде придиричива къмъ почва и климатъ. Тя вирѣе почти навсѣкжде, но предпочита лекитъ пѣськливи и дълбоки почви и умѣрения климатъ. Успѣва сжщо така и на чакълести, дори на каменисти почви, стига камънитъ да не сж извънредно много и подпочвата да е дълбока и не много мокра.

Най-добре е черницитъ да се отгледватъ въ специални черничеви градини. Последнитъ трѣбва да бждатъ близо до бубарницата, като се предпочитатъ, които сж отдалечени отъ прахове и боклуци и издигнати на по-високо мѣста, за да се не поврежда черничевиятъ листъ отъ раннитъ пролѣтни слани.

Черничеви фиданки може да си произведе всѣки, като си засѣе черничево семе или пъкъ по-добре е да си набави готови черници или черничевъ разсадъ отъ държавнитъ разсадници.

Следъ като мѣстото, опредѣлено за черничева градина, е добре разработено, размѣрва се и се изкопаватъ дупкитѣ. Самото засаждане може да се извърши на есенъ или на пролѣтъ, като черницитѣ се поставятъ въ квадратна или трижълна форма. Растоянието между редоветѣ, както и между отдѣлнитѣ фиданки въ редоветѣ, трѣбва да бжде 5—6 метра за високитѣ форми, а за нискитѣ форми може да бжде и по-малко. Изобщо растоянието между дърветата е въ зависимостъ отъ силата на почвата (въ по силни почви се засаждатъ по-редко, понеже избуяватъ) и отъ формата на дрѣвчето. Самото засаждане, а сжщо така и понататъшното отглеждане, става както това на овощнитѣ дрѣвчета. Черницитѣ сж твърде пригодни за *живъ плетъ*; за целта се изкопава дълъгъ трапъ, въ който се засаждатъ на 30—40 сантиметра, въ трижълна форма, два реда, едногодишенъ или двегодишенъ черничевъ разсадъ.

Използуването на черницата започва отъ втората или третата година, следъ засаждането ѝ на постоянно мѣсто. Твърде важно е да знаемъ начина на *рѣзитбата* на черничевото дърво. Въ нѣкои мѣста, особено въ северна България, черницата не се рѣже всѣка година, а листътъ се бере отъ самото дърво. Въ южна България, обаче, и въ други мѣста, кждето бубарството е по-силно застъпено, черницата се рѣже ежегодно. Това улеснява до голѣма степенъ по-бързото събиране на листа, което е твърде важно, особено въ последната възраст на бубитѣ.

Най-добриятъ начинъ за рѣзитбата на черницитѣ е тъй наречениятъ на чепъ. Този начинъ на рѣзитба е най-разпространенъ въ Одринско и се състои въ това, че презъ време на бубохраненето, всички по-слаби едногодишни или двегодишни прѣчки се рѣжатъ до основата, като на всѣко рамо отъ короната на дървото се оставятъ по 3—4 чепа,

т. е. по-силнитѣ прѣчки не се рѣжатъ до дѣното, а на три четири пѣпки, около 15—20 сантиметра дължина, По такъвъ начинъ ежегодно короната на черницата се удължава съ 10—20 см. Затова нужно е презъ единъ периодъ отъ 8—10 години черничевото дърво да се подмладява, като застарѣлитѣ удължени рамена се отрѣзватъ до основата на короната.

Въ нѣкой мѣста рѣжатъ черницата на глава, като всички прѣчки ежегодно се рѣжатъ до дѣното, следъ което черницата покарва отъ пѣпките, намиращи се въ самата основа на прѣчките. Този начинъ на рѣзитба изтощава твърде много черничевото дърво и затова трѣбва да се избѣгва или да се практикува самъ тамъ, където почвата е много силна и чернициѣ даватъ твърде голѣмъ прирастъ.

Ето защо, не трѣбва да се засаждатъ дървета, отъ които нѣмаме ни-

каква полза, а да се използватъ всички праздни мѣста, като се засаждатъ черничеви или овошни дръвчета, отъ които ежегодно ще се получава добъръ доходъ.

БУБЕНО СЕМЕ

Отъ бѣла багдатска и жълта италиянска раси, произвеждано по пастьоровата целюлярна система, се намира ежегодно при

НИКОЛА СТАНЧЕВЪ

греньоръ въ с. Медвенъ, Котленска околия. Получилъ почетенъ дипломъ, награди, похвални отзиви отъ Министер. на земледѣлието, окръжнитѣ постоянни комисии, копринарската изложба въ Сливенъ и др. Направете своевременно порѣчките си. Цени най-износни.

II 1,100 - Димитров Т. - 1880. Нах гн
сѣди вѣнч. - м. дубинѣ

II 1099 - 1080. - Леско

II 4571 - Свѣдѣн. д. д.

Абонирайте се за най-полезното
и най-разпространено списание

„ЗЕМЛЕДѢЛСКА ПРАКТИКА“

ГОД. V — 1924

Годишенъ абонаментъ 30 лева.

София, ул. Аксаковъ № 52

	Цена лв.
26. Подхранване (кърмене) и поене на пчелитѣ	2.40
27. Изборъ, хранене и гледане на работнитѣ волове . . .	4.50
28. Рѣзитба на лозята. (Съ 20 фигури въ текста) III издание .	6.50
29. Пероноспората (маната) по лозята и борбата съ нея . .	4.80
30. Разумно използване на горитѣ въ селското стопанство .	6.—
31. Изборъ на сѣмето, запазване и приготвл. му запосѣвъ .	7.—
32. Заразителни болести по свинетѣ и борбата съ тѣхъ . .	4.50
33. Зеленчуковата градина въ земледѣлското стопанство . .	5.—
34. Какъ лесно и ефтино да се снабди земледѣлското стапан- ство съ изобилна и здрава вода?	5.—
35. Практическо рѣководство по земледѣлско смѣтководство (Съ 18 образци отъ книги)	7.—
36. Упжтване за правилното засаждане на овощ. дръвчета .	2.50
37. Отгледването на мака. (Съ 5 фигури въ текста)	4.50
38. Какъ да отгледваме и използваме ливадитѣ си, за да до- биемъ отъ тѣхъ по-голямъ доходъ? (Съ 11 фигури въ текста)	7.—
39. Доходно птицевѣдство въ малкитѣ дворове. (Съ 14 фиг. въ текста)	5.—
40. Какъ се приготвява добро и трайно вино. (Съ 6 фиг. въ текста)	5.—
41. Отгледването на ягодитѣ и малинитѣ. (Съ 15 фиг. въ текста) .	5.—
42. Историята на едно пшеничено зѣрно. (Съ 17 фиг. въ текста) .	6.—
43. Какъ да намалимъ загубитѣ си отъ смъртни случаи по добитѣта?	5.—
44. Предпазване на домашнитѣ животни отъ заболяване. . .	6.—
45. Популяренъ джебень лѣчебникъ	10.—
46. Оползотворяване на закланата свиня въ домакинството .	3.—
47. Новости въ пчеларството	3.—
48. Кратко рѣководство по бубарство отъ Т. Шоповъ съ 10 фиг. въ текста,	6.50

Книжкитѣ се изпращатъ само срѣщу предварително
изпращане на стойността имъ въ издателството съ пощен.
записъ. На настоятели се прави отстъпка — за порѣчки
по-големии отъ 120 лв. — 20%, а за порѣчки по-големии
отъ 250 лева — 30%. На книжари се прави отстъпка
30%. За препорѣчано изпращане, да се прибавя по 2 лв.
на всѣки 50 лева.

Книгоиздателство „Агрария“, София, ул. Аксаковъ № 52.

Популярната Земледѣлска Библиотека „СЕЛСКО СТОПАНСТВО“

Излиза подъ редакторството на агрономитѣ

Г. С. Хлѣбаровъ и М. Стовъ

Одобрена и прѣпоржчана отъ Министерството на Земледѣлието и Дѣржав. Имоти съ окръжно № 3269 отъ 20.VI 1920 год., отъ Министер. на Народното Просвѣщение за училищнитѣ библиотеки съ окр. № 14,750 отъ 3 юли 1920 год. и отъ Министер. на Войната съ циркуляръ по Военното ведомство № 54 отъ 5 декемв. 1919 год. за войсковитѣ части.

Библиотеката дава отдѣлни, завършени и леснодостъпни книжки по всички отрасли на земледѣлието и всички области, засѣгащи селското стопанство и селския животъ.

Книжкитѣ сж. написани отъ най-виднитѣ наши агрономи и специалисти и видни обществени дейци.

Излезлитѣ книжки отъ библиотеката могатъ да се доставятъ отъ всички по-добри уредени книжарници въ царството, чрезъ агрономитѣ и направо отъ книгоиздателство „Агрария“ — София, ул. Аксаковъ 52.

Книжкитѣ се изпращатъ само срещу предварително изпращане стойността имъ въ издателството съ пощенски записъ. На настоятелитѣ се прави отстъпка — за поръчки по-голѣми отъ 100 лв. — 20%, а за поръчки по-голѣми отъ 200 лв. — 30%. На книжари се прави отстъпка 20%. За препоржчано изпращане, да се прибавя по 2 лева на всѣки 50 лева.

АБОНИРАЙТЕ СЕ и за месечното илюстрирано списание

„ЗЕМЛЕДѢЛСКА ПРАКТИКА“

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ 30 ЛВ.